

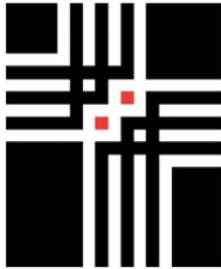
Medzinárodná konferencia

**PRENASLEDOVANIE CIRKVI
V KOMUNISTICKÝCH ŠTÁTOCH STREDNEJ
A VÝCHODNEJ EURÓPY**

Bratislava

30. september – 2. október 2009

International Conference

**PERSECUTION OF CHURCHES
IN THE COMMUNIST COUNTRIES
IN CENTRAL AND EASTERN EUROPE**

Bratislava, Slovakia

September 30 – October 2, 2009

Organizátor / Organizer

Ústav pamäti národa / Nation's Memory Institute

Námestie slobody 6
817 83 Bratislava 15
Slovensko / Slovakia

Tel.: +421/ 2 / 593 00 311
Fax: +421/ 2 / 593 00 391
E-mail: info@upn.gov.sk
Web: www.upn.gov.sk

Medzinárodná konferencia

**PRENASLEDOVANIE CIRKVI
V KOMUNISTICKÝCH ŠTÁTOCH STREDNEJ
A VÝCHODNEJ EURÓPY**

30. september – 2. október 2009
Doprastav, Košická 52, Bratislava

International Conference

**PERSECUTION OF CHURCHES
IN THE COMMUNIST COUNTRIES
IN CENTRAL AND EASTERN EUROPE**

September 30 – October 2, 2009
Doprastav, Košická 52, Bratislava, Slovakia

Streda 30. september 2009

13.00 - 13.30   **Registrácia účastníkov**

13.30 - 14.00   **Otvorenie konferencie**

1. Bezpečnostné zložky štátu vo vzťahu k cirkvám

14.00 - 15.30

Róbert Letz
Slovensko

Slovenskí katolícki biskupi v internácii v českej časti štátu

Kostadin Grozev
Bulharsko

Bulharská štátna bezpečnosť a osud bulharských protestantských kňazov koncom 40. rokov 20. storočia

Valeri Katzounov
Bulharsko

Bulharsko, jeho tajné služby a Pravoslávna cirkev v Bulharsku (1944 – 1989)

Svitlana Hurkina
Ukrajina

Úloha orgánov Sovietskej štátnej bezpečnosti pri likvidácii ukrajinskej Gréckokatolíckej cirkvi v Haliči a ich účasť na zásahoch proti prvým pokusom o organizovanie podzemnej cirkvi v rokoch 1945 – 1950

Nataliya Senkivska
Ukrajina

Obyvatelia gulagu: Duchovenstvo Gréckokatolíckej cirkvi proti sovietskemu totalitnému režimu

Jiří Plachý
Česko

Prvé roky v litoměřickom vyhnanstve – Cyrilometodská bohoslovecká fakulta z pohľadu ŠtB v polovici 50. rokov 20. storočia

15.30 – 16.00   **Diskusia**

16.00 – 16.20   **Prestávka**

2. Totalitný režim vo vzťahu k rehoľiam a náboženským spoločnostiam

16.20 – 17.50

Agata Mirek
Poľsko

Rehoľníčky v poľských pracovných táborech v rokoch 1954 – 1956

Renato Podbersič Slovinsko	Postoj totalitného režimu ku kongregáciám a náboženským spoločnostiam v Slovinsku
Volodymyr Martselyuk Taliansko	Rád baziliánov v Haliči: Spôsoby svedectiev a represie (1944 – 1964)
Vojtěch Viček Česko	Perzekúcia reholí v českých krajinách v rokoch 1948 – 1989
Daniel Atanáz Mandzák Slovensko	Likvidácia gréckokatolíckej viceprovincie redemptoristov so sídlom v Michalovciach
Gábor Bánkuti Maďarsko	Politické procesy s jezuitmi v Maďarsku v rokoch 1948 – 1965

3. Legislatíva upravujúca vzťahy cirkví a štátu

17.50 – 18.35	
Ryszard Gryz Poľsko	Výstavba sakrálnych objektov a právne predpisy v komunistickom Poľsku
Martin Šabo Slovensko	Systém vzťahov medzi štátom a cirkvami v Československu pred a po prijatí zákona č. 218/1949 Zb. o hospodárskom zabezpečení cirkví a náboženských spoločností štátom
Jozef Horňáček Slovensko	Právne aspekty zrušenia Gréckokatolíckej cirkvi v ČSR
18.35 – 19.05	Diskusia

Štvrtok 1. október 2009

8.30 – 9.00   Prezentácia

4. Prostriedky a metódy proticirkevnej politiky komunistických štátov

9.00 – 10.00

4.1

Burkhard Olschowsky
Nemecko

Vzťahy medzi cirkvami a štátnym aparátom v Poľsku a vo východnom Nemecku v 80. rokoch 20. storočia

Jason Wittenberg
USA

Zápas o duše: Komunistický útlak a cirkevný odpor v Maďarsku

Krisztián Ungváry
Maďarsko

Rozklad vedúcej úlohy Katolíckej cirkvi v Maďarsku počas Kádárovho režimu 1956 – 1989

Margit Balogh
Maďarsko

Štátna cirkevná politika v Maďarsku v rokoch 1945 – 1989

10.00 – 10.30   Diskusia

10.30 – 10.50   Prestávka

10.50 – 11.50

4.2

Thomas Gronier
Francúzsko

Prenasledovanie katolíckych cirkví za Železnou oponou: dilema o východnej politike uskutočňovanej Svätou stolicou

Taras Bublik
Ukrajina

Legalizácia Gréckokatolíckej cirkvi na Ukrajine vo svetle vzťahov medzi gréckokatolíckimi a sovietskou mocou v rokoch 1988 – 1989

Pavelescu Serban Liviu
Rumunsko

Dohoda s Cézarom. Vzťahy medzi Pravoslávnuou cirkvou a komunistickým režimom v Rumunsku po druhej svetovej vojne

Momchil Metodiev
Bulharsko

Uplatnenie civilných obradov ako nástroj útlaku Pravoslávnej cirkvi v Bulharsku počas komunizmu

11.50 – 12.20   Diskusia

12.20 – 13.50   **Prestávka**

13.50 – 15.20		4.3
Peter Mulík Slovensko	Metódy a formy proticirkevnej politiky komunistických štátov strednej a juhovýchodnej Európy a ich zmeny v rokoch 1945 – 1989	
František Vnuk Slovensko	Exkomunikačný dekrét Svätej stolice v súvislosti so schizmatickou Katolíckou akciou v Československu	
Pavel Kugler Česko	Československá strana lidová – funkcia kresťanskej strany v socializme	
Peter Borza Slovensko	Proces likvidácie Gréckokatolíckej cirkvi v Československu	
Hans-Hermann Dirksen Nemecko	Prenasledovanie Svedkov Jehovových v Sovietskom zväze	
Kateřina Joklová Česko	Perzekúcia členov sekty Svedkov Jehovových v severozápadných Čechách	
15.20 – 15.50 Diskusia		

15.50 – 16.10   **Prestávka**

16.10 – 17.10		4.4
Annegret Dirksen Nemecko	Menšie náboženské spoločnosti v socialistickom režime v Maďarsku	
Elena Gluško Rusko	Ježiš ako politický vodca: Obrana politiky medzi veriacimi v českých krajinách v období „normalizácie“	
Ivana Hrachová Česko	Perzekúcia Katolíckej cirkvi na severe Čiech po roku 1948	
Peter Zubko Slovensko	Josef Čársky a komunistický režim	
17.10 – 17.40 Diskusia		

Piatok 2. október 2009

8.30 – 9.00

Prezentácia

5. Inštitúcie štátneho dozoru

9.00 – 10.30

Jan Pešek
Slovensko

Štátnopolitické orgány dozoru nad cirkvami na Slovensku v rokoch 1948 – 1989

Konrad Bialecki
Poľsko

Úloha štátnych orgánov v personálnych zmenách v kresťanských cirkvách v Poľsku počas stalinistického obdobia

Csaba Szabó
Maďarsko

Kontrola Katolíckej cirkvi v Maďarsku v období reálneho socializmu

Tomáš Faber
Česko

Zmocnenci MŠVU na biskupských konzistóriách

Olga Šmejkalová
Česko

Akcia Vyučovanie náboženstva

10.30 – 11.10

Diskusia

11.10 – 11.25

Prestávka

6. Médiá a komunistická proticirkevná politika

11.25 – 12.25

Christopher Adam
Kanada

Jazyk represie: Maďarská komunistická tlač a útlak Katolíckej cirkvi v Maďarsku

Michal Pehr
Česko

Formy a spôsoby ideologického boja proti Katolíckej cirkvi po februári 1948

Stanislava Vodičková
Česko

Komunistická propaganda ako zbraň v boji proti Katolíckej cirkvi

Rahel Cerna-Willi Švajčiarsko	Spravodajstvo časopisu G2W o cirkvách v komunistických krajinách strednej Európy
12.25 – 12.55	Diskusia

12.55 – 14.20   **Prestávka**

7. Kolaborácia cirkví s komunistickým režimom

14.20 – 15.35	
Marian Gula Slovensko	Spolupráca ľudí z cirkví s ŠtB
Marija Čipić Rehar Slovinsko	Kňazská komisia Osvobodilnej fronty – Frontu oslobodenia a Cyrilo-metodskej spoločnosti v Slovinsku po roku 1947
Gregor Buss Česko	Prečo katolícki kňazi kolaborovali so Stasi? Odpovede v zväzkoch tajnej polície v bývalej NDR
Pavol Jakubčín Slovensko	Mierové hnutie katolíckeho duchovenstva
Tomáš Veber Česko	Plojhar – prenasledovateľ, alebo prenasledovaný?
15.35 – 16.05	Diskusia

16.05   **Ukončenie konferencie**

Wednesday, September 30, 2009

13.00 - 13.30 Registration

13.30 - 14.00 Conference opening

1. State Security Organs in Relation with Churches

14.00 - 15.30

Róbert Letz
Slovakia

Slovak Catholic Bishops' Internation in Czech Part of Czechoslovakia

Kostadin Grozev
Bulgaria

Bulgarian State Security and the Fate of Bulgarian Protestant Priests at the End of the 1940s

Valeri Katzounov
Bulgaria

Bulgarian State and its Secret Services and the Bulgarian Orthodox Church (1944 – 1989)

Svitlana Hurkina
Ukraine

The Role of the Soviet State Security Organs in the Liquidation of the Ukrainian Greek Catholic Church in Galicia and their Involvement in Interfering with the First Attempts of Organization of the Catacomb Church 1945 – 1950

Nataliya Senkivska
Ukraine

Citizens of Gulag: Clergy of the Ukrainian Greek Catholic Church against the Soviet Totalitarian Regime

Jiří Plachý
Czech Republic

First Years in Litoměřice Exile: St Cyril and St Methodius Faculty of Theology from State Security Point of View in the Middle of 50s of 20th Century

15.30 – 16.00 Discussion

16.00 – 16.20 Coffee break

2. Totalitarian Regime and its Relation to Congregations and Religious Groups

16.20 – 17.50

Agata Mirek
Poland

Nuns in the Labour Camps in Poland between 1954 – 1956

Renato Podbersič Slovenia	Totalitarian Regime and its Relation to Congregations and Religious Groups in Slovenia
Volodymyr Martselyuk Italy	Basilian Order in Galicia: the Way of Witnesses and Repressions (1944 – 1964)
Vojtěch Viček Czech Republic	Persecution of Orders in Czech Lands between 1948 – 1989
Daniel Atanáz Mandzák Slovakia	Liquidation of the Greek Catholic Redemptorist Vice Province in Michalovce
Gábor Bánkuti Hungary	Political Trials against Jesuits in Hungary 1948 – 1965

3. Legislation Regulating Relations between Churches and State

17.50 – 18.35	
Ryszard Gryz Poland	Construction of Sacred Buildings and its Law Regulations in Communist Poland
Martin Šabo Slovakia	State and the Churches in Czechoslovakia before and after Implementation of Act No. 218/1949 Coll. on Economic Security of the Churches and Church Denominations
Jozef Horňáček Slovakia	Legal Aspects of Dissolving of the Greek Catholic Church in Czechoslovakia
18.35 – 19.05	Discussion

Thursday, October 1, 2009

8.30 – 9.00   **Registration**

4. Means and Methods of Anticlerical Policy of Communist States

9.00 – 10.00

4.1

Burkhard Olschowsky
Germany

The Relations between Churches and the State Apparatus in Poland and East Germany during the 1980s

Jason Wittenberg
USA

The Battle for Souls: Communist Repression and Clerical Resistance in Hungary

Krisztián Ungváry
Hungary

Breaking the Leadership of the Hungarian Catholic Church in the Kádár-regime, 1956-1989

Margit Balogh
Hungary

State Church Policy in Hungary between 1945 – 1989

10.00 – 10.30   **Discussion**

10.30 – 10.50   **Coffee break**

10.50 – 11.50

4.2

Thomas Gronier
France

Persecution of Catholic Churches behind the Iron Curtain: a Dilemma on the „Ostpolitik“ practised by the Holy See

Taras Bublik
Ukraine

Legalization of Ukrainian Greek Catholic Church in the Light of Relations between the Greek Catholics and the Soviet Authority in the Years 1988 – 1989

Pavelescu Serban Liviu
Romania

Bargaining with Caesar. The Relations between the Orthodox Church and Communist Regime in Romania after the Second World War

Momchil Metodiev
Bulgaria

Enforcement of Civil Rituals as a Tool of Repression over the Bulgarian Orthodox Church during Communism

11.50 – 12.20   **Discussion**

12.20 – 13.50   Lunch break

13.50 – 15.20		4.3
Peter Mulík Slovakia	Methods and Modes of Anticlerical Policy in the Communist States of Middle and South-Eastern Europe and their Changes between 1945 – 1989	
František Vnuk Slovakia	Decree of Excommunication of the Holy See on the Schismatic Catholic Action in Czechoslovakia	
Pavel Kugler Czech Republic	Czechoslovak People's Party – the Function of Christian Party in Socialism	
Peter Borza Slovakia	The Process of Liquidation of Greek Catholic Church in Czechoslovakia	
Hans-Hermann Dirksen Germany	Persecution of Jehovah's Witnesses in the Soviet Union	
Kateřina Joklová Czech Republic	Repressions on the Sect Jehovah's Witnesses in North-West Bohemia	
15.20 – 15.50	Discussion	

15.50 – 16.10   Coffee break

16.10 – 17.10		4.4
Annegret Dirksen Germany	Minor Religious Communities under the Hungarian Socialist Regime	
Elena Gluško Russia	Jesus Christ as a Political Leader: Defence of the Policy among Churchgoers in Czech Lands in „Normalization“	
Ivana Hrachová Czech Republic	Persecution of Roman Catholic Church in North Bohemia after 1948	
Peter Zubko Slovakia	Jozef Čársky and the Communist Regime	
17.10 – 17.40	Discussion	

Friday, October 2, 2009

8.30 – 9.00 Registration

5. Specialized Organs of State and Political Control over the Churches

9.00 – 10.30

Jan Pešek
Slovakia

State and Political Authorities' Supervision of the Churches in Slovakia between 1948 – 1989

Konrad Białecki
Poland

The Role of Authorities in Personnel Changes in Christian Churches in Poland during the Stalinist Period

Csaba Szabó
Hungary

Controlling the Catholic Church in Hungary in Period of Real Socialism

Tomáš Faber
Czech Republic

Authorised Representatives of Ministry of Education, Science and Art at Episcopal Consistories

Olga Šmejkalová
Czech Republic

The Action Religious Teaching

10.30 – 11.10 Discussion

11.10 – 11.25 Coffee break

6. Mass Media and Anticlerical Policy of the Communist System

11.25 – 12.25

Christopher Adam
Canada

The Language of Repression – The Hungarian Communist Press and the Suppression of the Catholic Church of Hungary

Michal Pehr
Czech Republic

Forms and Means of Ideological Struggle against the Catholic Church after the February 1948

Stanislava Vodičková
Czech Republic

Communist Propaganda as a Weapon in a Fight against the Catholic Church

Rahel Cerna-Willi
Switzerland

The News Coverage of G2W Magazine of Churches
in the Communist Countries of Middle Europe

12.25 – 12.55   **Discussion**

12.55 – 14.20   **Lunch break**

7. Collaboration of the Churches with the Communist Regime

14.20 – 15.35

Marian Gula
Slovakia

Cooperation of Clergymen with the Secret Police

Marija Čipić Rehar
Slovenia

Committee of Priests Members of Osvobodilna Fronta
(Liberation Front) and Cyril - Method Society in Slovenia
after 1947

Gregor Buss
Czech Republic

Why did Catholic Priests Collaborate with the »Stasi«?
Answers from the Files of the Secret Police in the Former
GDR

Pavol Jakubčín
Slovakia

Piece Movement of the Catholic Clergy

Tomáš Veber
Czech Republic

Plojhar – a Persecutor, or a Persecuted Person?

15.35 – 16.05   **Discussion**

16.05   **Closing ceremony**

Poznámky / Notes

Poznámky / Notes

Poznámky / Notes

Organizátor / Organizer

Spoluorganizátori / Co-organizers

ROBERT HAVEMANN
GESELLSCHAFT E.V.
ARCHIV DER DDR-OPPOSITION

Ústav pro studium
totalitních režimů

Partner

-
- Visegrad Fund
-
-

Mediálny partner / Media patronage

